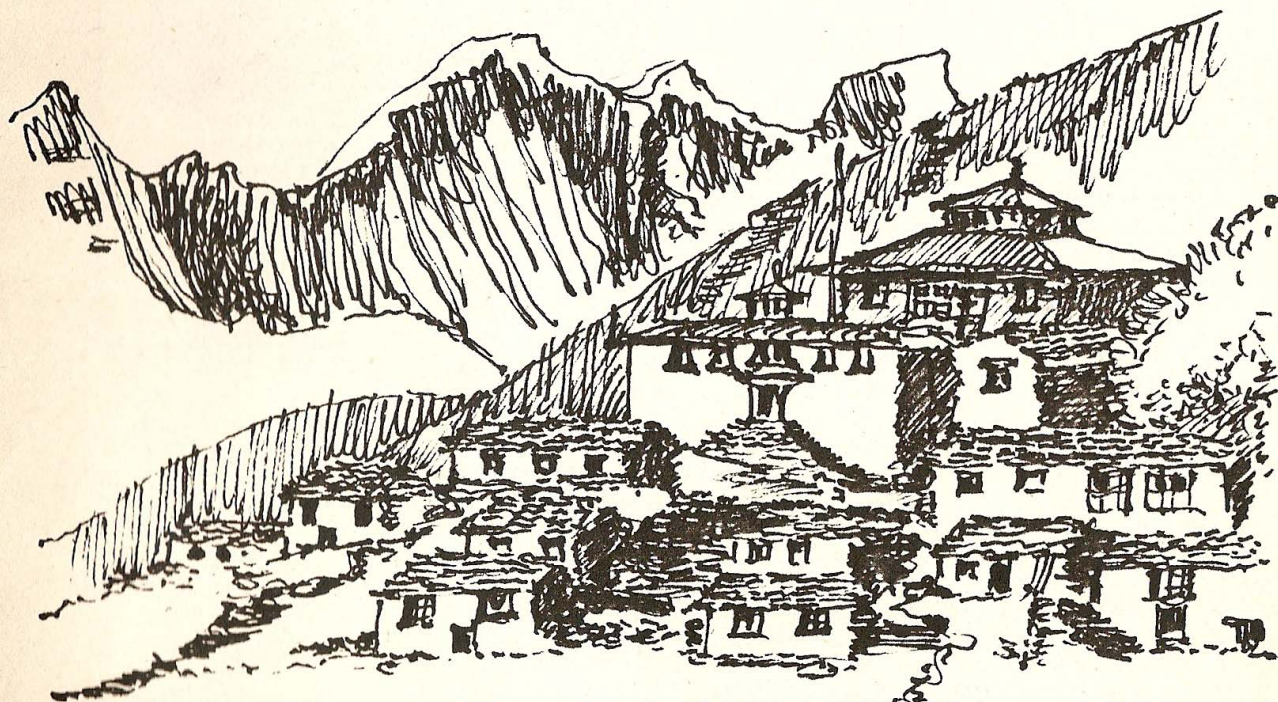

हाम्रो पत्रिका

HAMRO PATRIKA VARIAVIS
ORGAN FOR NORGE-NEPAL-FORENINGEN

SEPTEMBER 1992

HUSK ARSMØTE I NORGE-NEPALFORENINGEN
Torsdag 8.okt -92 kl.19.
Lektorenes hus, Wergelandsvn 15

SE SISTE SIDE

MARTIN

Martin Hoftun var et menneske vi alle trengte. Han satte så mange av våre forestillinger på hodet. Og våre fordommer. Han inspirerte oss til å tenke, til å la tankene fly, fly dit hvor fysiske forskjeller blir uvesentlige, der hvor ideer kan lekes med og skapes i kreativt fellesskap. Der hvor faglig innsikt, kreativitet og menneskelig visdom regjerer. Der var Martin hjemme. Der fikk jeg det privilegium å møte ham, og lære.

Å fly er farlig, enten man utfordrer fordommer og vedtatte sannheter, seg selv, sine medmennesker, eller elementene. Martin gjorde alt sammen, og han var klar over farene. Men han var ikke redd. Han hadde en trygghet i seg, en solid forankring. Ikke den typen trygghet som gjør at folk setter seg ned og er fornøyd, men den som gir mot til å utfordre. Og til å trives med det.

Flyulykken i Nepal 31. juli tok 113 liv. Sammen med Martin på flyet var hans gode venn og kollega William Raeper. De to var nylig ferdige med et bokprosjekt, og i full gang med flere nye prosjekter. To skapende, unge mennesker er gått bort.

Martin var født og oppvokst i Nepal, der foreldrene Tullis og Odd Hoftun har arbeidet som misjonærer i over 30 år. Han mistet livet i fjellene der han følte seg så sterkt hjemme.

Det var i Nepal han samlet stoff til sitt vitenskapelige arbeid, som han nôt stor anerkjennelse for. Han fikk innpass i alle kretser i Nepal. Kombinasjonen av stor innsikt og analytisk evne, eminente språkkunnskaper og hans gode evne til å lytte gjorde at ledere fra alle politiske skikt og partier ønsket og likte å snakke med ham. At han satt i rullestol på grunn av en medfødt muskelsykdom som lammet ham fra nakken og ned var kanskje et ekstra motiv den første gangen de skulle snakke med Martin, men hans handikap kom fort i bakgrunnen for jobben som skulle gjøres: Analysere utviklingen og demokratiseringsprosessen i Nepal. Martin var en av de ytterst få internasjonale ekspertene på dette området. Dette var noe også vi i Norge-Nepal-Foreningen nôt godt av: Martin var en svært viktig kilde for informasjon.

Jeg kjente ikke Martin godt. Jeg opplevde ham noen få ganger, og opplevde ham sterkt. Han fikk meg til å strekke meg intellektuelt og menneskelig, han fikk meg til å undres, og til å føle at det var OK å dele undringen. Han var et helt menneske selv, og han møtte meg med en åpen selvfølgelighet som bringer fram helheten i et annet menneske også. Det var en respekt som ikke stilte spørsmål, en respekt som tok meg på alvor for den jeg var. Det er for meg den fineste gaven du kan gi et annet menneske - den å ta deg på alvor. Du var et gavmildt menneske, Martin. Takk fra alle oss som fikk lov til å oppleve deg.

Ane Haaland

ARKIVFOTO - VÅRT LAND

Martin Hoftun

* 16 January 1964

† 31 July 1992

Fra England, fra Nepal og fra Norge har det strømmet på med hilsener til Tullis og Odd Hoftun etter ulykken. Martin hadde et enormt nettverk av venner, og for dem alle betydde han noe helt helt spesielt. Martin bodde i et kollektiv sammen med venner på sørlandet. Det samme gjorde han i studietiden på Blindern. Han satte flere grå hår i hodet på norsk sosial-vesen, som bare hadde institusjonsplass å tilby en som var så avhengig av hjelp som Martin var. Men Martin hadde et annet liv han ville leve, og han vant mange kamper: Han var blant annet den første privatperson som fikk innvilget et sivilarbeider til å arbeide med seg, både i England og Nepal, som praktisk og vitenskapelig assistent. Og vennene var der hele tiden - Martin ga dem den gaven og tilliten det er å få lov til å ta vare på ham - fysisk. På det psykiske planet var det som regel Martin som ga.

Det har vært minnegudstjenester i Nepal, i Oxford og i Norge, den siste i Grønland kirke 17. august. Tibetmisjonen, der Odd og Tullis Hoftun har nedlagt et langt livsverk, hadde årsmøte uka etter ulykken. Sigrun Møgedal, som har kjent og arbeidet sammen med Hoftun-familien i Nepal i en årrekke, holdt minnetale over Martin på årsmøtet. Hun sa blant annet:

Det som kanskje er likest for oss alle er at Martin angår oss. Martin var på en særlig måte del av denne litt spesielle Tibetmisjonsfamilien vår.(...)

Hvorfor er det noe spesielt med Martin? Fordi han kanskje mer enn de fleste har vært i manges bønner fra han var ganske liten. Men enda mer fordi han var et ekte og helt menneske som møtte livet på en måte som ble en personlig utfordring for alle som møtte han.

Vi hadde i perioder gleden av å leve tett innpå hverandre, som en del av en stor misjonærfamilie. Et tidlig minne om Martin fra barnedager i Butwal står klart for meg. Vår fireåring kom opprømt hjemom midt i leken og fortalte om noe de holdt på med i gutteflokken. Jeg spurte med voksen undring om Martin kunne være med på noe slikt. "Det er vel ikke noe spesielt med Martin vel, det er bare det at han ikke kan gå", var svaret jeg fikk.

...
Også for oss som har vært så heldige og fått ha nærkontakt med Martin som menneske underveis, kom rullestolen mer og mer i bakgrunnen. Ikke på noen billig eller romantiserende måte. Selv om vi bare kjenner litt til alt det har kostet, vet vi om både trass og opprør, og om bønn om helbredelse båret av tro, forventninger og håp.

Men rullestolen kom i bakgrunnen fordi Martin som menneske kom mer og mer i forgrunnen. Han hadde de senere årene en modenhet og en livserfaring som få noen gang i livet oppnår. Han hadde en evne til å skape kontakt, og til å utløse potensialet for omsorg og varme som finnes i alle mennesker, men som så ofte er stengt inne.

.....

Martin er det heleste menneske jeg har kjent. En sårbar helhet, og samtidig en skapende helhet. Han fikk sjansen til å dele noen av sine tanker om dette på en europeisk konferanse om kristent syn på helse og helhet i Budapest for noen år siden. Å vise at en er hjelpeløst avhengig av andre er på mange måter ydmykende, sa Martin i sitt innlegg. Samtidig betyr det å måtte våge tillit til andre mennesker, med en utstrakt hånd som kan gripes av den andre part. Å våge avhengighet er en forutsetning for at et virkelig kristent fellesskap kan komme i funksjon. Både styrke og svakhet må være del av dette. Idealet om det selvstendige, uavhengige individ er ikke forenlig med livet som del av Jesu kropp.

Livet og virkeligheten vi lever i, med alle sine uforståelige motsetninger må vi ta på alvor, sier Martin videre. Det vakre og det stygge, det sterke og det veltilpassede og det syke og det svake. Den rike og den fattige. Den vellykkede og taperen. Midt oppe i alt dette er det Gud handler. Det virkelige livet, sier Martin, ligger der motsetninger brytes. Der griper Gud selv inn med sin kjærlighet. Det er ikke det vi mennesker makter å skape av tilhørighet og gjensidighet som er svaret. Vi skal få ta imot noe Gud gir. Vår rolle er å ta denne kjærligheten i bruk i våre liv og samliv med hverandre.

På vegne av venner skrev Tove Gravdal og Hans Olav Mugås blant annet:

...Du var full av ideer og pågangsmot. Det så ut til at rike og produktive år ventet. Men år skulle bli ulevd, drømmer forbli urealisert. Vi er mange som kjenner en dyp tomhet og sorg ved tanken på at du ikke mer skal være nær oss og dele din rike kunnskap, sobre humor og ditt rause hjerte med oss.

Vi kjenner også undringen. En medfødt muskelsykdom gjorde deg helt avhengig av andres hjelp. Under oppvekst i India og Nepal hjalp foreldre og bror deg. Ved flytting til Oslo valgte du å satse på venner framfor profesjonell hjelp. Vi som i perioder bodde, overnattet eller reiste sammen med deg fikk røsket opp i våre menneskesyn og vårt samfunns ideal om uavhengighet. Din situasjon utfordret og gledet, provoserte og beriket oss. Det kan være tungt å bære, men det er sannelig ikke lett å bli båret. Et helt liv. Du levde din selvstendighet midt i ditt åpenbare behov for hjelp. Du lærte aldri å gå, men likevel la du verden for dine føtter. Du organiserte din arbeidsdag med stort alvor, men hadde samtidig sansen for de mange surrealistiske situasjoner som oppstår når en rullestolbruker utfordrer fordommer. Du omtalte ofte din situasjon i burleske vendinger, men ante samtidig en dyp mening med ditt liv. Du forente også en analytisk tenkning med en stadig enklere og klarere Gudstro. Ditt liv var fylt av kontraster, og vi blir aldri ferdige med å undres over hvordan din vakleворne kropp kunne huse et så helstøpt menneske.

....
Som venneflokk kjente vi et sjeldent fellesskap rundt deg. Enkeltvis har vi hatt lange og sterke samtaler med deg. Takk for de mange frodige historier du yndet å fortelle fra ditt mangfoldige liv. Takk for at vi fikk bære deg på ryggen på hyttetur i Marka og på trekk i Annapurna. Takk for sene nattetimer fylt med slarv og sjelesorg. Vi vet du selv var takknemlig for dette Guds under: Livet. Det det rakk å si deg.

Hamro Patrika kommer tilbake i neste nummer med utdrag fra minnegudstjenesten i Nepal. Her understreket blant annet Shanti Misra, en av Martins nærmeste venner, at Martin ikke hadde forlatt dem, og at de ville møtes igjen. Misra framhevet Martins åpne forhold til andre religioner, og at det var mer felles mellom religionene enn det var som skilte dem.

Martin Hoftun's testimony

Extracts from a paper he presented at a conference in Budapest in 1986 titled: "Dependence, Independence and Christian Wholeness."

"Sitting in a wheelchair, I do depend on the help of others for most of my daily activities. This is the factual situation, whether I like it or not. This is my situation, in a culture where independence and freedom are worshipped as ideals.

I am not going to tell you how I finally have found an answer to the quest for health and wholeness in my life. Neither can I tell you how in every way have come to terms with and can handle my situation of being disabled. Instead I will share with you some unfinished thoughts and questions, and maybe even unfinished personal struggles.

But first I need to state my own faith or world view, how I interpret my own situation and my surroundings.

Being confronted with reality, we find a world that is made up of all kinds of modes: The beautiful and the ugly. The strong, the fit, the rich, the successful. And the sick, the looser, the poor. The independent and the dependent. How can we fulfill the quest for health and wholeness in such a chaos.

As I see it, there are three options:

Either you can keep your eyes partly shut to reality, seeing only the bright side of life and denying the rest. This is in line with the definition of health and wholeness given by the World Health Organization.

Or you can dream of the coming bliss of heaven so strongly that the world we live in is almost forgotten.

The third way is the better in my opinion: To accept the situation as it is. Life is both joy and pain, mixed together. Being a Christian I cling to something more: I do believe that health and wholeness can be found in this seemingly chaotic world. This may seem impossible. And so it is – if I am left on my own to create this state of wholeness. But I will not need to. Wholeness is already there, created and given us by God.

I do believe wholeness is more than just a lofty idea. But then how are we able to experience this wholeness? And again, how does it relate to dependence and independence? Through depending on Him, God gives us His wholeness. But Christian wholeness may also include a state of dependence on other human beings.

This dependence can only be met in a community, made up of people caring for each other. What are the inherent qualities of this wholeness the Bible so vividly describes when comparing the Christian fellowship to the body of Christ? There must be some sense of mutuality when Paul talks about limbs on the same body. But this mutuality is not what keeps the community together. This function is carried out by a totally different quality; The love of God. And in this sense the mutuality should not be based on transactions in the same way as elsewhere in society. In the Christian community we share services of infinite value. And these consist both of our weaknesses and our strengths. Most people would call this sheer madness. And it represents a total breach with the ideals of my contemporary society.

In my home country independence is worshipped as an ideal, to the degree that it leaves little room for dependence, for the weak, for the looser and for the poor. In one sense dependence in my society is cured by the social services. Wherever there is a problem Government is expected to provide the remedy, and usually it does.

This communal wholeness, that society takes the responsibility, is a wonderful gift when it works. But a person without such a supporting community is left on his own. Christian wholeness is of a totally different quality. It is there already, given by God, for everyone to experience.

Being constantly dependent on the support of others, I only function in a community. This community consists of me and my friends living together with me. Wholeness in a Christian community is based on interdependence among it's members. But at the same time we are individuals, and are meant to be. Therefore there must be limits to the state of dependence. When practiced wrongly it can destroy the individuals instead of creating the wholeness we wish for. The ideal should be as the Bible puts it; To carry each others burdens, but your neighbors burden will always be his. You neither can nor should make it your own.

So much said, I have no fixed answer to where this good balance, creating wholeness, is to be found, and when the positive limits of interdependence are trespassed. Every individual and community has to find this on it's own, by trying and failing. This is one of the experiments involved in building a Christian community.

Living in a modern society like Norway I am not only part of one group. Almost daily I interact with people outside this community. In these situations I still have to expose my dependence by asking for different services. As always when sharing my own weakness, this is a humiliating experience, but this may also be a way of exercising Christian wholeness. Admitting your own dependence is also a declaration of trust and reliance to another person. And for me this often has been the door to lasting relationship and friendship.

Giving a fair and honest description of my experiences, I also have to admit that there are situations when a Christian wholeness seems far from present. This may be when my own problems and pains seem unbearable. Or it may be times when I feel that talking about wholeness in this society and world we live in may be likened to blasphemy. But sometimes I catch glimpses of something meaningful even in the midst of such a situation, you may call it the presence of God. I still do end up in just accepting things as they are.

Pain and suffering is a constantly present part of life on our planet. Being this way there should be all the more reason for a Christian to search for health and wholeness, as long as he believes in a loving God.

On the one hand wholeness is understood as a state already present and given by God. On the other hand wholeness is presented as something to be experienced and to be put into practice.

I do think that we have to live with both of these two seemingly contradictions. Real life does not lie somewhere in the middle, but in the extremes of both."

VIDEREFÖRING AV MARTIN HOFTUNS

ARBEID

Martins arbeid vil leve videre. På senhøsten kommer boka han og Bill Raeper skrev om demokratiseringsprosessen i Nepal: "Spring Awakening in Nepal". Boka kommer på Penguin forlag i India.

Arbeidet med doktoravhandlingen på Universitetet i Oxford var Martins hovedprosjekt. Tema for avhandlingen var demokratiseringsprosesser, og teorier omkring hvordan disse oppsto og utviklet seg. Han brukte Nepal og Tsjekkoslovakia som eksempler, og sammenliknet prosessene i de to landene. Dette var også en del av Martins store framtidsvisjon - å identifisere land som har gått gjennom denne prosessen, og prøve å finne et felles mønster.

Mye arbeid var gjort på avhandlingen, første kapittel var skrevet, og mye stoff var samlet. Martins familie vet ikke ennå hvor mye av stoffet som var skrevet ned, om Martin hadde originalpapirene med seg da flyet styrtet, hva han hadde på sin PC som også ble ødelagt i ulykken, og hvor mye han hadde i hodet sitt. Martin arbeidet som regel svært langt med ideer i hodet før han satte dem ned på papiret.

I skrivende stund er Tullis Hoftun i Oxford for blant annet å finne ut mer om dette, og Odd Hoftun er i Nepal. De har allerede fått flere henvendelser fra kolleger og venner av Martin som er interessert i å videreføre arbeidet hans med demokratiseringsstudiene.

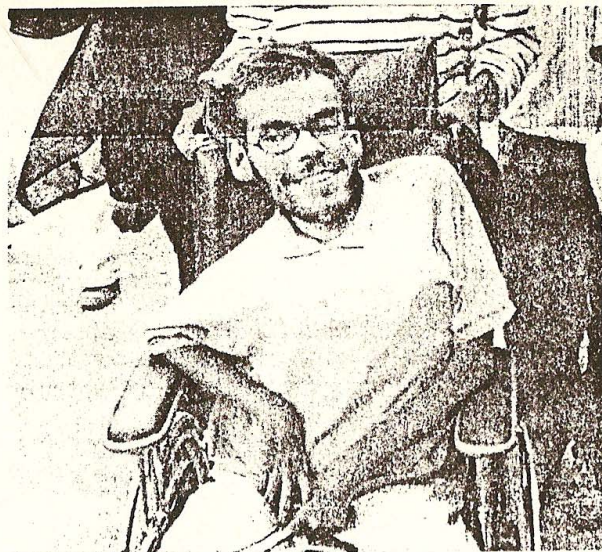
Martin hadde også flere andre prosjekter på gang sammen med Bill Raeper. De prøvde blant annet å komme inn i Bhutan for å skrive om utviklingen der, men uten å få positivt svar. I tillegg arbeidet de med en artikkelsamling som hadde arbeidstittelen "The Shangri-La Syndrom", et kritisk oppgjør med antropologenes helliggjøring av kulturene i Himalaya.

Martin startet også en "Think Tank"-gruppe av høyt utdannede frittenkende nepalesiske intellektuelle, som diskuterte blant annet utviklings-teorier. Dette ble en svært aktiv og dynamisk gruppe, og den vil ventelig fortsette.

En Thai Airways Airbus med 99 passasjerer og et mannskap på 14 styrtet nær Kathmandu fredag.

FLYULYKKEN I NEPAL

Det var Thai Airways' Airbus fra Bangkok til Kathmandu som styrtet på fjellet Talukashirin 35 km nord for Kathmandu 31. juli. De 99 passasjerene og mannskapet på 14 mistet alle livet. Det var 31 nepalesere og 17 japanere ombord. De resterende var europeere og amerikanere. Martin Hoftun var den eneste norske ombord i flyet. Blant de omkomne nepaleserne er Prakash Raj Kafle, som ledet menneskerettighets-organisasjonen INSEC, H.L. Vajracharya, Deputy Governor i Nepal Rastra Bank, Dr. Ramesh Manandhar, og Santosh Koirala, kona til statsministerens nevø.

Det var kraftig monsun-regn da ulykken skjedde, og sammen med tjukk tåke førte det til at det tok nesten to døgn før flyet ble funnet. Mer enn 1000 nepalesere deltok i letearbeidet, som i begynnelsen var konsentrert i Chisapani-skogene sør-vest for Kathmandu. Det var her flyet forsvant fra radarskjermene.

Årsaken til ulykken er ennå ikke kjent, heller ikke hvorfor flyet som kom fra sør befant seg nord for flyplassen i Kathmandu. Den thailandske piloten rapporterte om tekniske problemer kort tid før flyet styrtet. Det er nedsatt en undersøkelseskommissjon. Boksen med flyets data og lydbåndet fra cockpiten er sendt til Canada og Frankrike for analyse.

Mannskapene som fant flyvraket rapporterte at ingen deler av den store flykroppen er mer enn 2-3 meter lange. En britisk representant for flyselskapet som skulle være med og undersøke årsaken til ulykken, døde av høydesyke i nærheten av ulykkesstedet.

Martin Hoftuns bror, Erik, som bor i Manila sammen med sin familie, reiste til Nepal like etter ulykken. Han fortalte at letemannskapene hadde funnet mye papirer i ulykkes-området, og at Martins papirer var noen av de første som ble funnet.

Kilder i det japanske utenriksministeriet sier at Japan er rede til å hjelpe Nepal til å forbedre sikkerhetssystemet på Tribhuvan flyplass, hvis de får en forespørsel om dette.

Kondolanser er sendt ut fra Kong Birendra, statsminister G.P. Koirala, Kongresspartiets leder Ganesh Man Singh, og andre ledere.

Mellom to

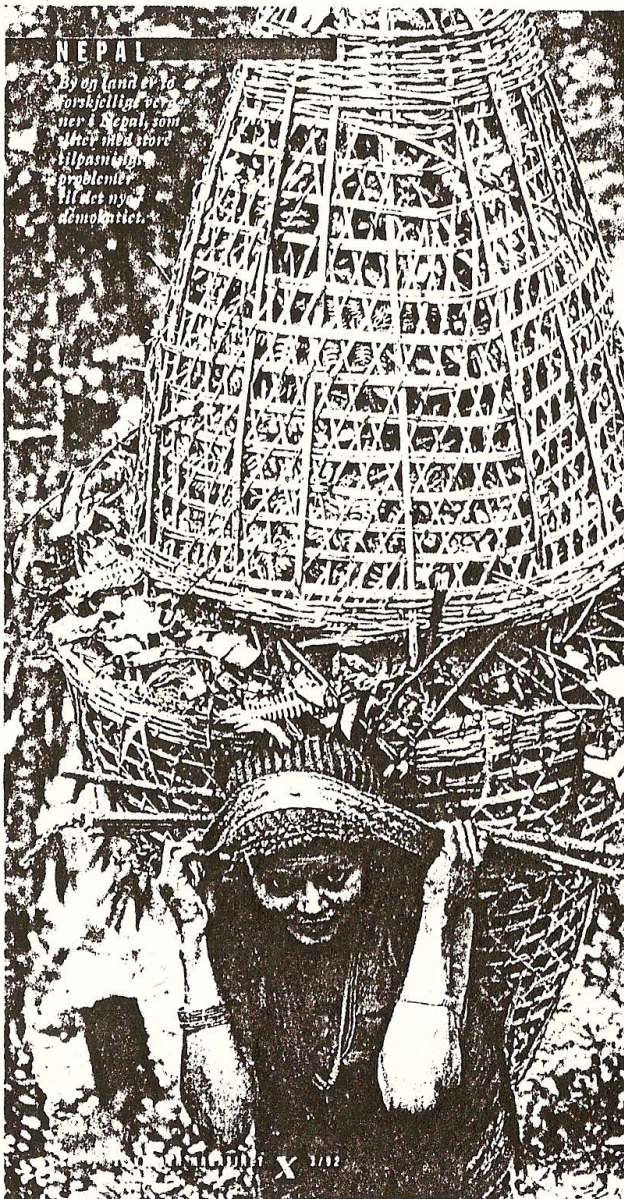
Nepals kamp for det
nyfødte demokratiet
er fortsatt hard og
blodig. Det lille
fjell-landet balanserer

på stram linje mellom sine to mek-
tige naboer. Klemte mellom Kina
og India, både geografisk og poli-
tisk, kjemper nepaleserne for å
markere seg som en uavhengig
nasjon.

NÅR DET BRENNER andre steder i verden, blir Nepal fort glemt. Bare ikke av turistene. De strømmer til omtrent som før for å oppleve Himalayas fjell, den fargerike kulturen og det gjestfrie folket. For to år siden brakte norske journalister ferske nyheter fra revolusjonen i Nepal. Befolkningen hadde samlet seg i en felles demokrati-bevegelse. I løpet av noen blodige uker hadde de styrtet et totalitært og undertrykkende panchayat-system. Siden har det vært ganske stille i norsk dagspresse. Så er vel alt såre vel?

GUDEKONGEN BLIR STATIST

Etter revolusjonen våren 1990 fikk interimregjeringen gjennomført en ny grunnlov i Nepal. Etter hard drakamp ble gudekongen Birendra redusert fra å være allmektig til å bli en politisk statist. I mai 1991 ble det gjennomført valg til nasjonalforsamling, godkjent av internasjonale observatører. Nepali Congress fikk et knapt flertall og dannet regjering, men fikk en sterk venstrefløy mot seg i parlamentet. Før og under revolusjonen hadde venstre- og høyresiden vært forent i en felles bevegelse for demokrati og frihet. Nå får nepaleserne oppleve realiteten i flerpartisystemet, en beinhard opposisjon gjør livet surt for kongresspartiet, gata er skueplass for vold-

mektige naboer

somme demonstrasjoner og befolkningen får føle splittelsen på kroppen.

POLITISK SANDWICH

Geografisk er Nepal klemt sammen som pålegget i en sandwich mellom kjenpenasjonene Kina og India. Kinesiske gigantprosjekter bygger ut infrastrukturen, og nepaleserne må trå varsomt overfor kineserne. På statsbesøk i Kina nevnte ikke statsminister Koirala med et ord at Tibet er en selvstendig stat, men underskrev på at Nepal ikke skal støtte anti-kinesisk virksomhet på sin jord. Unnfalighet overfor Kina er blitt et sterkt ankepunkt mot regjeringen.

Kongresspartiet har sterke bånd til «moderpartiet» i India. Det demokratiske styresettet i India har vært et forbilde for Nepali Congress. Med ny politisk åpenhet er naturlig nok forholdet til India blitt enda nærmere. Dette er en torn i øyet på venstresiden. Endelig er Nepal blitt en fri nasjon, tiden er kommet for å markere nasjonal uavhengighet og bygge et selvstendig land. Kongresspartiet er altfor ettergivende overfor India, mener kommunistene. De «tar gulvet» i parlamentet og lager mer bråk enn det «sømmer seg» i en demokratisk valgt nasjonalforsamling.

Ironisk nok var forholdet til India og Kina medvirkende til revolusjonen og demokratiets seier i Nepal. Det utviklet seg en tilspisset konflikt i 1989 i forbindelse med fornyelsen av den gamle handels- og transittavtalen mellom India og Nepal. Bakgrunnen for konflikten var indisk misnøye med nepalesisk våpenkjøp i Kina. Da Nepal økte tariffene på indiske varer i et forsøk på å markere sin uavhengighet, fulgte en langvarig indisk handelsboikott som gjorde forholdene uholdbare for den nepalesiske befolkningen. Denne krisen, sammen med støtten fra den globale demokratiseringsbølgen, forente nepaleserne til felles kamp.

STOREBROR I SØR

Men det er ikke enkelt for Nepal å løsrive seg fra indisk påvirkning og avhengighet. Ikke bare kulturelt og religiøst er de to landene knyttet til hverandre.

Nepal er uten adgang til havet og må benytte indiske havner. I jordbruksnasjonen Nepal importeres de fleste industrivarene fra India. Salt, sukker, parafin, bensin og andre livsviktige varer kommer over grensen i sør, og brorparten av Nepals eksport går samme veien. De to landene deler også vannressurser i felles elver. Dette gir også grobunn for politisk strid. Venstresiden anklager nå statsminister Koirala for å gå bak ryggen på nasjonalforsamlingen og selge Nepals naturressurser når han inngår avtale med India om bruken av vannressursene.

LOKALVALG

De politiske forholdene sammen med skyhøye priser, økende forurensning og enorm skuffelse over de manglende resultater av revolusjonen har ført til nye blodige sammenstøt. 6. april i år lanserte ytterste venstre generalstreik for å markere sin misnøye. Manglende oppslutning om streiken provoserte demonstrantene til direkte vold mot folk, og politiet ble satt inn. Uroen spredte seg fra Kathmandu til flere andre byer, og i alt 7 mennesker ble drept og nærmere 80 såret av politiet, de fleste uskyldige tilskuere.

Nepal står nå foran sine første lokalvalg etter revolusjonen. Congress tror folk vil være politisk bevisste og slutte opp om partiet. Tidligere panchayat-tilhengere er mer nøkterne: Nepal er et land med spredt befolkning, stor analfabetisme og fattigdom. De kommer til å stemme på de samme gamle lokale lederne og ikke tenke partipolitikk. Hvordan kan de tro at det skal bli noe bedre hvis de stemmer på de andre? De har ikke merket noen forskjell disse to årene, hverdagen er like tung, maten like knapp og jorda like tørr.

BY OG LAND, HAND I HAND?

Fortsatt vil by og land i Nepal være to forskjellige verdener. Partifolk og intellektuelle vil lede an i den politiske kampen. Landsbefolkningen vil lide mens demokratiet føler seg fram med Verdensbankens strukturtilpasningspro-

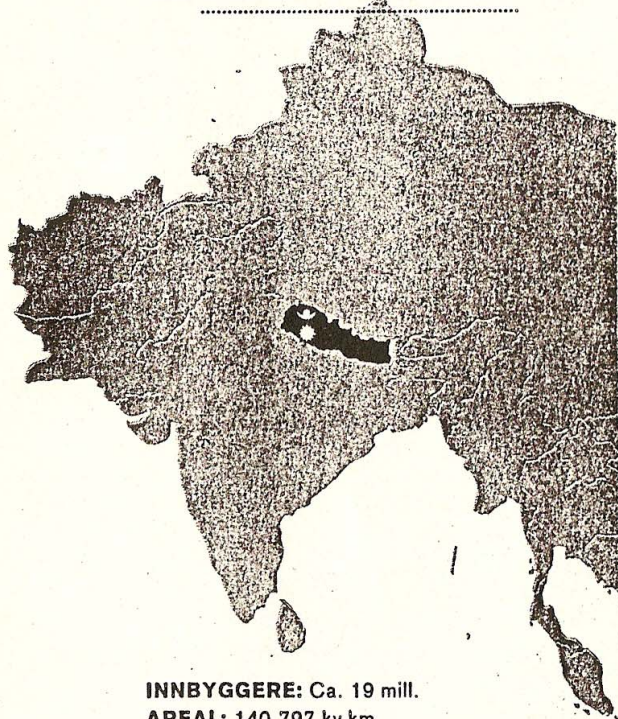

gram og politisk tilpasning til de mektige naboene. Det sprer seg en stadig større misnøye med mangel på resultater fra revolusjonen. Når valgkampen gjennomføres i land-

distriktene, vil nye kontakter knyttes og kommunikasjonen bedres.

Ikke bare den politiske situasjonen kan føre Nepal ut i nye urolige tider. I en erklært hinduistisk stat med et stort antall ulike etniske og religiøse folkegrupper, samtidig som grunnloven gir religionsfrihet, ligger det også en kime til kommende uro. Nepals videre kamp for demokratiet kan bli beinhard.

FAKTA OM NEPAL

INNBYGGERE: Ca. 19 mill.

AREAL: 140.797 kv.km

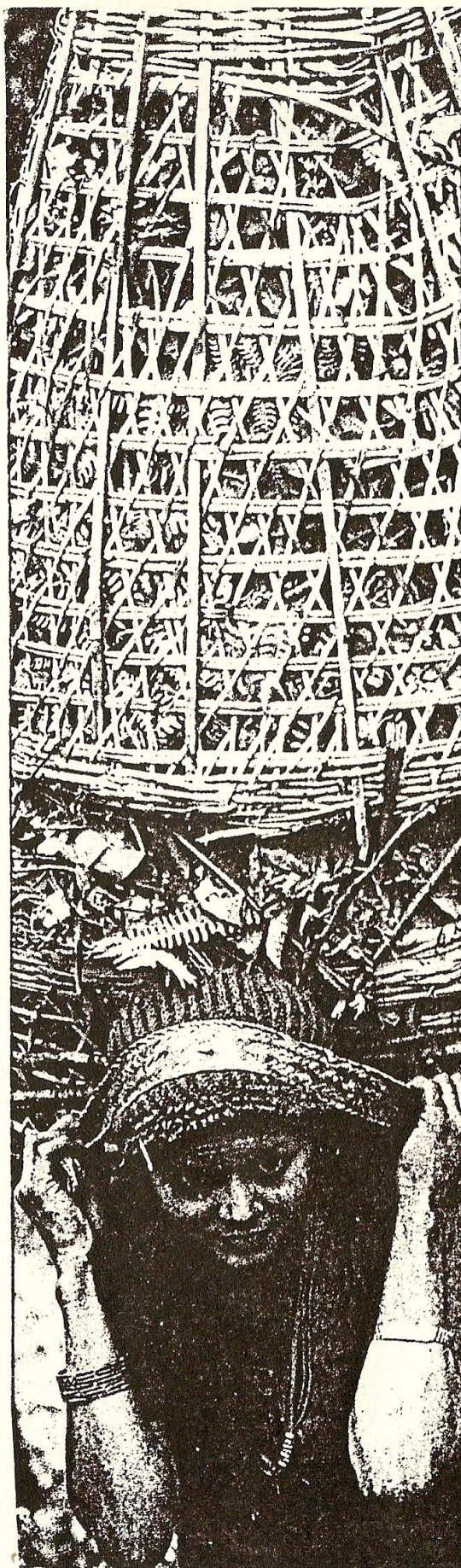
HOVEDSTAD: Kathmandu

SPRÅK: Nepali (off.), men ulike etniske grupper m/ eget språk.

RELIGION: Hinduisme (off.), men sterkt innslag av buddhisme m. fl.

LESEKYNDIGHET: Menn: ca. 33%, kvinner: ca. 11%.

FORVENTET LEVEALDER: Menn: ca. 58 år, kvinner: ca. 47 år.

POLITI-VOLD OG OVERGREP

I NY POLITISKE DRAKT?

Demokratiet i Nepal har ikke brakt de forandringer folk hadde forventet. Nå sier mange at det nye styret ikke er et hår bedre enn det gamle når det gjelder politiets oppførsel, prisstigning, korrupsjon og kontroll av massemediene. Mange blir fremdeles arrestert og internert uten lov og dom, og tortur skal være vanlig.

Den alvorligste hendelsen fant sted i april, på toårsdagen for begynnelsen på den store demonstrasjonen til demokrati-bevegelsen. Venstresida bebudet er generalstreik 6. april for å markere sin misnøye med regjeringens politikk. Oppslutningen var lav, demonstrantene ble provosert til direkte vold mot folk, og politiet ble satt inn. De ga beskjed om at det ikke var lov til å samles i grupper på mer enn 4-5 personer. Dette ble ikke overholdt, og politiet åpnet ild mot mengdene. Resultat: syv drepte og 80 sårede, de fleste var uskyldige tilskuere. En av de drepte var en syv år gammel gutt som ble skutt mens han betraktet opptøyene fra vinduet i familiens hus. En annen ble skutt mens han satt på en restaurant, en tredje mens han gikk på gata.

Representanter fra menneskerettighets-organisasjonen INSEC (Informal Sector Service Centre) besøkte de sårede på sykehusene. De fant følgende mønster blant de som var blitt skadet av politiets kuler:

- * Mange var fotgjengere som var på veg til eller fra jobb;
- * Alderen varierte fra to og et halvt til 65 år. Noen eksempler:
 - 65-årige Rup Narayan Ghimire kom til Kathmandu på pilgrimsreise, og ble skutt da han var på veg hjem;
 - Syv år gamle Master Anish Shakya ble skutt i et vindu i Asan;
 - Tolv år gamle Kancha Tamang ble skutt mens han satt ved et tempel.

Ni av de 41 personene med skuddsår var under 15 år gamle.

- * Svært få av de sårede var involvert i "Nepal Bandh Programme", som satte i gang streiken.

- * 36 av de 41 var skutt over kneet, i hodet, magen, halsen, ryggen, skulderen, hofta eller handa. Alle de drepte ble skutt enten i magen, brystet eller hodet.

- * To av de skadde var fra India, en fra Tyskland.

- * En av de drepte, 19 år gamle Lok Narayan Shrestha fra Dhading, hadde giftet seg tidligere samme dag.

Regjeringens forklaring på politiets handlinger (I The Rising Nepal og Gorkhapatra) var at situasjonen ble svært spent, og at politiet hadde brukt tåregass og skutt varselskudd i lufta for å få massene til å spre seg. Den voldelige massen prøvde å sette fyr på en bil utenfor Royal Nepal Airlines hovedkontor. En annen bil som tilhørte regjeringen ble brent i Lalitpur. Det var flere

tilfeller av vandalisme. Men, sier regjeringskilder, fotgjengere ble ikke forstyrret av hendelsene.

Avisene skrev videre at den lokale administrasjonen vil ta hardt i mot individer eller grupper som tar loven i sin egen hånd. Slike som underminerer det nylig innførte demokratiet, og prøver å forårsake anarki og bråk, vil ikke lykkes, ble det sagt fra The Home Ministry.

Politiet prøvde å stagge agitatorene som drev med vandalisme og anarki. De ga tilmed en offentlig advarsel. Da massene ikke rettet seg etter politiets advarsel, og ble mer voldsomme, måtte politiet skyte for å beskytte offentlig eiendom og for å opprettholde lov og orden, skrev avisene.

Det ble innført portforbud i Kathmandu og Lalitpur samme dag fra kl. 7 om kvelden til kl. 6 om morgenen.

INSEC skriver at vold og skyting fra politiet er blitt vanlig i Nepal etter at den nye regjeringen kom til makta. I tillegg har ministeren for "Home Ministry", Sher Bahadur Deupa, stadig prøvd å forklare og unnskyldte politiets handlinger, på samme måte som regjeringen gjorde det under Panchayat-styret. Forklaringen er hver gang at "hooligans and anti-social elements" har prøvd å ta våpnene fra politiet, og at de har måttet åpne ild i selvforsvar og for å beskytte offentlig eiendom.

Folk er lei av å høre denne slags unnskyldninger fra regjeringen, de tjener bare til å beskytte politiet og til å bruke politiet i deres egen politiske interesse, skriver INSEC. Organisasjonen mener slike unnskyldninger er ren propaganda.

Regjeringen har aldri tatt initiativ til å skolere politiet og administrasjonen til å gjøre jobben sin bedre. Begge systemene var dårlig skikket til å gjøre jobbene sine under Panchayat-systemet, og ble brukt i systemet politiske interesse. Nå blir de brukt på samme måten. Istedenfor å gi dem skikkelig utdanning og opplæring til jobbene, beskytter regjeringen dem når de gjør tabber, skriver INSEC.

Organisasjonen oppfordrer alle organisasjoner og enkeltindivider som er opptatt av menneskerettigheter til å engasjere seg og finne ut av de egentlige årsakene til volden i Nepal, og til å bidra til å gjøre Nepal til et ikke-voldelig samfunn. INSEC oppfordrer også regjeringen til å gi mer oppmerksomhet til menneskerettighetene, og respektere disse. Vi må ikke glemme at den nepalesiske regjering har signert mange internasjonale avtaler om menneskerettigheter og frihet, skriver INSEC.

Det ble også rapportert om en rekke uroligheter i forbindelse med lokalvalgene i juni, og kongresspartiet blir beskyldt for valgfusk. Det var uroligheter flere steder i landet. På universitetet i Pokhara skal seks studenter være drept i kamper mellom de forskjellige politiske ungdomsgruppene.

Tortur i Nepal

— NOEN fikk ikke vann og ble tvunget til å spise salt blandet med knust ris. Andre har arr etter brennende sigaretter eller nesler. Noen ble spent ut med føttene låst fast i små hull i trestokker og fikk muskelen i lårene ødelagt for alltid, sier den nepalske legen Bhagendra Sharma som gir eksempler på torturofre han har behandlet den siste tiden.

Flerpartiregjeringen i Nepal, som overtok makten etter en kongelig diktator, har lovet å respektere menneskerettighetene. Men i praksis har det skjedd svært få endringer.

IPS, London

Nepal Bans Teachers' Politics

Agence France-Presse

KATMANDU, Nepal — The Nepalese government has banned the country's 37,000 primary and secondary school teachers from joining political parties or campaigning for them, an official of the Ministry of Education and Culture said. Political sources noted that most younger teachers were leftist-oriented.

I flygtningelejren Jhapa i det østlige Nepal lever omkring 55.000 flygtninge fra Bhutan — berøvet alt. Foto: G. Chitrakar

Menneskerettighetene

tatt opp i Representantenes Hus

Opposisjonspolitikeren Jhal Nath Khanal fra UML tok opp spørsmålet om respekt for menneskerettighetene i Representantenes Hus 4. august, skriver Gorkhapatra.

"Selv nå blir folk arrestert og internert uten grunn på ubestemt tid uten lov og dom, og blir utsatt for umenneskelig tortur. Den nye Grunnloven legger vekt på menneskerettigheter, men de blir ikke respektert i praksis. HMG ser ikke ut til å ta saka alvorlig", sa Khanal.

Innenriksminister Sher Bahadur Deupa sa i sitt svar: "Er alle politiske partier rede til å takle forverringen i respekten for demokratiske verdier og idealer? Når man setter fyr på offentlig eiendom, kaster murstein, ikke overholder trafikkreglene, undertrykker folks rettigheter og forhindrer dem fra å gi stemmer under valgene, har man ikke respekt for menneskerettigheter. Når slike ting skjer, må myndighetene bruke makt for å beskytte folkets rettigheter og interesser.

Menneskerettighetene vil bare bli overholdt hvis alle oppfører seg i henhold til de demokratiske idealer. Men når "The Chief District Officer" og "District Police Superintendents" må overbevise Kongresspartiet og kommunistene om ikke å krangle med hverandre, er ikke dette en skam i det demokratiet vi har kjempet så hardt for å oppnå? Det sømmer seg ikke for noen å referere til menneskerettighetene bare når hans eget hus blir angrepet og hans kolleger arrestert. Han må også være i stand til å si fra når slike ting blir begått mot andre. Det vil ikke bli noe problem med brudd på menneskerettighetene og mot lov og orden hvis alle lager demonstrasjoner, roper slagord, holder massemöter, uttrykker politiske meninger og bruker andre fundamentale rettigheter på fredelig vis.

Jeg er alltid rede til å akseptere samarbeid fra alle, inklusive Amnesty International, for å styrke menneskerettighetene. Folket er i stor grad blitt fri fra frykten for autoritetene. Men, det er myndighetenes plikt å kontrollere ikke-politiske aktiviteter som går mot demokratiet, slik som ild-påsetting, vold og terror, selv når folk bærer partiflagg. Politiske partier må også lære opp sine ledere og medlemmer til å holde seg vekke fra slike aktiviteter.

Menneskerettigheter er et vidt begrep, og interessene til kvinner, barn og tilbakestående grupper kommer også inn under dette. Det er derfor ikke riktig å betrakte begrepet fra en begrenset synsvinkel.

Opposisjonen burde fremme spesifikke saker om arrest uten lov og dom innen 24 timer, og også om tortur av arrestanter, slik at regjeringen kan gjøre det som er nødvendig i slike saker."

BERLINGSKE TIDENDE

Magasin

Torsdag 9. juli 1992

Foto: Pernille Edstrand

Efter opholdet i Bhutan drives nepaleserne tilbage til store flygtningelejre i Nepal.

Beretningerne fra det lille kongerige Bhutan er yderst modstridende. Nepalesiske flygtninge fra det store naborige Nepal strømmer til og oplever racehadet i den blandede befolkning. Tiltaleformen er monarkiets, og påklædningen foreskrives af kongen selv. I tusindvis sendes de tilbage til Nepal, hvor de opholder sig i flygtningelejre.

Bhutan

I kongens klæder

AF GREGERS MØLLER

KATMANDU

Bhutan ligner et lille dukkeland i Himalaya-bjergkæden. Men for landets nepalesiske indbyggere er Bhutan et mæredigt af racehad, mord, fængsling, voldtægt og brandstiftelse under ledelse af landets enevældige hersker, Kong Jigme Singye Wangchuk.

Formålet er at sende nepaleserne i titusindvis, rippet for alt hvad de ejede, ud af landet og ind over grænsen til Nepal, hvor de hidtil har fået politisk asyl. Her klumper de sig sammen i lejre i det østlige Nepal, hver forpint sjæl med sin grusomme lidelseshistorie.

En amerikansk journalist og fotograf, Thomas Laird, der har boet i Nepal i en årrække, har gentagne gange besøgt flygtningelejrene. Han er rystet over de grove krænkelse af menneskerettighederne.

»Et typisk eksempel var en ung mand på 19 år. Han var blevet tortureret i to døgn uden vand. Han var blevet slået, havde fået tappet blod, havde fået elektriske chok, mens han var lagt i håndjern og havde fået sat nogle skruetvinger på sine lår, så han stadig har besvær med at gå normalt,« fortæller han.

Thomas Laird hæfter sig i øvrigt ved, at ingen af de mennesker, han har interviewet i lejrene, fortæller om problemer mellem dem og bhutanesere af anden afstamning. Det er udelukkende militæret og politiet, der systematisk forfølger dem.

Afhængige af bistand

Grusomhederne synes uden ende. Folk bliver fængslet for ulovlig indvandring, selvom de er født og opvokset i Bhutan. Fanger bliver tortureret i fængslerne med bl.a. elektriske chok og skruetvinger. Soldaterne plyndrer deres hjem og gruppevoldtager kvinderne. Skoler bliver lukket og indrettet til fængsler og kaserner i stedet.

Undertrykkelsen går helt ned i de daglige detaljer. Nepaleserne må kun gå i det tøj, den enevældige konges stamme går i, og kun bruge de tiltaleformer og omgangsformer, kongens stamme bruger.

Hver ny flygtning gemmer på sine ydmygelser. En af Katmandu's aviser genfortalte en piges rædselsfulde beskrivelse af, hvordan hun var blevet voldtaget dagligt i fire måneder af sikkerhedspolitik, før det lykkedes hende at flygte.

På det ledsagende foto sad hun med sit barn i armene. Hvem af politimændene, der var faderen, interesserede hende ikke.

Pressen i Nepal hæfter sig også kritisk ved, at medicin- og fødevarer-situationen blandt flygtningene er anspændt, fordi UNHCR's egne forsyninger ustandselig bliver overhalet af nye stigninger i antallet af flygtninge.

Flygtningene er langt fra alle de fattige, analfabetiske bønder, som man typisk forbinder med flygtninge. Berlingske Tidende talte i Katmandu med to tidligere højtstående embedsmænd i Bhutan, der også til sidst valgte at tage flugten.

»Jeg kunne ikke se på det længere,« siger R. B. Basnet, der indtil han flygtede, var direktør for Bhutans statslige handelsselskab.

»Det er en helt systematisk og ufatteligt barbarisk forfølgelse af hjælpeløse og uskyldige mennesker,« siger han. »Af de 29 paragraffer i FN's menneskerettighedsdeklaration overtræder regeringen i Bhutan de 27.«

R. B. Basnet er en af i alt seks tidligere embedsmænd i Bhutans regering, der i dag lever i eksil i Nepal. En syvende, der tidligere var en af kongens rådgivere, var ligeledes flygtet til Nepal, men bhutanesiske agenter havde held til at kidnappe ham. Han sidder nu – så vidt vides – fængslet i Bhutan.

Når man fortæller flygtningene, at Danmark er et af de lande, der bidrager mest til rædselsregimets overlevelse i Bhutan, ser de forfærdet på en.

R. B. Basnet spørger, om Danmark er klar over, hvor afhængigt regimet er af udenlandsk bistand.

»Danmark og andre donorlande betaler over halvdelen af Bhutans statsbudget. Ud af statsbudgettet går en tredjedel til militæret og politiet. Hvilke andre lande er så følsomme over for økonomisk pres?« spørger han.

Trussel mod regnskoven

Omkring halvdelen af Bhutans kun syvhundrede tusinde indbyggere nedstammer fra nepalesiske indvandrere. Resten er af tibetansk afstamning eller kommer fra indisk-burmesiske forfædre.

De eneste, der kan siges »altid« at have levet i landet, er Bhutans to urgamle folkeslag, doya'erne og tota'erne. Men de er i dag så få, at de ikke indgår i nogen statistik.

Når situationen er spidset til, skyldes det den »Nationalitets- og Ægteskabs-

lov», regeringen i Bhutan vedtog i 1985. Essensen var, at kun de, der kunne bevise, at de boede i Bhutan i 1958, kunne få statsborgerskab. På det grundlag gennemførte regeringen i 1988 en befolkningsregistrering.

Som ventet kunne store grupper ikke bevise, de var bosat i Bhutan i 1958. En umulighed i et land, hvor højst 18 pct. kan læse og skrive, og hvor 95 pct. af befolkningen bor isoleret i et land, der er lidt større end Danmark, spørger R. B. Basnet.

Bhutan, der først i 1970'erne begyndte at indføre moderne, administrative rutiner, kan omvendt heller ikke bevise, at de ikke boede i landet.

Bhutan's version af virkeligheden går ud på, at befolkningen kun er på 600.000 mennesker, men at 100.000 nepalesere de seneste år illegalt er væltet ind over det sydlige Bhutan. Journalister, der har været inviteret som Bhutan's gæster, har beskrevet, hvordan den etnisk set nepalesiske befolkningsgruppe er en trussel mod det enevældige monarki.

Dagbladet Kuensel, der er Bhutans eneste avis, bragte i januar en meddelelse, hvori kong Jigme Singye Wangchuk forklarede, at de anti-nationale elementer i landet ikke blot var en trussel mod hans stilling som konge, men at selve kongeriget og det bhutanesiske folks overlevelse stod på spil.

Nepaleserne beskrives som etnisk aggressiv og som en trussel mod regnskoven i det sydlige Bhutan, hvor de fleste af dem bor.

Voldsomme demonstrationer for demokrati i hovedstaden Thimbu i september og oktober 1990 beskrives i Bhutan som en invasion af militante anti-royalister, der kom ind over grænsen til Indien, bevæbnet af de militante i den nepalesiske befolkning. Efter demonstrationerne vendte flere ulovligt tilbage og hævdede, at de var blevet fordrevet fra deres hjem under urolighederne. De mennesker, der i dag flygter til Nepal som »bhutanesere« har aldrig været det, lyder den bhutanesiske forklaring.

God dialog

Det sidste tilbagevises bittert af de flygtninge, man i dag finder i Nepal. De vifter bittert med de tomme statsborgerskabsbeviser, de eller deres forældre fik udstedt i 1958. Deres typiske forklaring er, at de deltog i en af de fredelige demonstrationer i hovedstaden i 1990 – og så lykkedes det politiet at finde frem til dem.

I marts mødtes Danmark og Bhutans øvrige udenlandske bistandsydere med repræsentanter for regeringen i Bhutan for at drøfte ny bistand til landet. Fra dansk side deltog kontorchef Michael Sternberg fra Udenrigsministeriets Asien-kontor.

Berlingske Tidende talte med Michael Sternberg umiddelbart efter mødet, hvor kontorchefen forsvarede det danske tilsagn om en forøgelse af den danske bistand til 50 mill. kr. årligt.

»Jeg synes ikke, man kan tale om »Bhutans undertrykkelse af nepaleserne«, men om »den uafklarede situation i det sydlige Bhutan«. Hvem, der har ret, og hvem, der gør noget forkert, skal jeg ikke kunne sige,« sagde Michael Sternberg. »Der begås uhyrligheder på begge sider, og det blev der givet udtryk for bekymring over ikke bare i det danske indlæg, men også i det engelske og det tyske.

På den anden side roste vi dem også for deres velvillige reaktion på et dansk forslag, som jeg stillede, da jeg var derude i november, om, at de burde invitere Amnesty International ind at se på situationen,« tilføjede Michael Sternberg.

»Kongen reagerede prompte ved at invitere personligt, håndskrevet til Amnesty, og de kom, 14 dage efter at jeg var rejst. Den rapport afventer vi nu spændt.«

Berlingske Tidendes beskrivelse af de rædsler, flygtningene i Nepal fortæller om, ville kontorchefen ikke lægge for megen vægt på.

»Det er jo den anden side, du har hørt. Jeg kan sagtens vise dig en bog med billeder om, hvad nepaleserne har gjort. Den viser afhuggede hoveder, arme og ben – meget lækkert..!«

Michael Sternberg hæftede sig på det tidspunkt i stedet primært ved den positive dialog, han og andre donorlande har med kongen af Bhutan.

»Det er ikke ret mange lande, vi har en dialog med som denne her. Jeg talte i mere end to timer med kongen, da jeg var derude. Han var meget åben og meget bekymret, og har hidtil reageret på de råd, vi har givet ham, på en meget fin måde.

Jeg må sige, at jeg har stor forståelse for nogle højlandsbhutaneseres frygt for en sikhimificering af Bhutan,« tilføjede Michael Sternberg.

Berlingske Tidende forsøgte i går for-gæves at komme i kontakt med Michael Sternberg for en uddybning af hans syn på den bhutanesiske situation i dag.

KONG JIGME'S UTRENSKNINGER

OG INDIAS BLINDE ÖYNE

Når man sitter bortgjemt i et lite kongedømme i Himalaya, er det enklere å gjemme bort nasjonalistiske grusomheter for verdens oppmerksomhet enn når man befinner seg i hjertet av Europa. Når ens mektige nabo i sør stilltiende godtar overgrepene, kan man føle seg temmelig trygg.

Bhutan's etniske utrenskning av nepalesiske innbyggere har de samme grusomme elementer av vold og drap på uskyldige mennesker som de vi daglig får inn over fjernsynsskjermen fra det tidligere Jugoslavia. Likeveler det ytterst lite vi hører om denne katastrofen. Artikkelen fra danske Berlingske Tidende i juli taler for seg, og sier mye om hva bistandsmyndigheter er villige til å lukke øynene for. Norske medier har ikke viet katastrofen særlig oppmerksomhet.

Spørsmålene melder seg: Hvorfor? Er det bare fordi Bhutan ligger langt borte? Eller har det noe å gjøre med Norges forhold til India? Ubekreftede meldinger og informasjonen går ut på at India ikke bare aksepterer Bhutan's etniske utrenskninger av nepaleserne, India praktiserer den samme politikken selv: De sender hjem nepalesere fra Sikkim (som var selvstendig inntil India annekterte landet i 1974) og fra grense-områdene i øst, i Darjeeling-området. Er tausheten i norsk presse påvirket av at Norge ikke vil trække India på tærne, eller er det rett og slett journalistisk uoppmerksomhet p.g.a. geografien, og fordi Bhutan er et lukket land hvor ytterst få journalister har fått reise inn, og som de dermed ikke har noe personlig forhold til? Hvor står norske misjonærer i dette bildet? Santal-misjonen har arbeidet i Bhutan i mange år, og kjenner forholdene i landet svært godt. Er det umulig for misjonen å si fra på grunn av eventuelle konsekvenser for videre arbeid i landet?

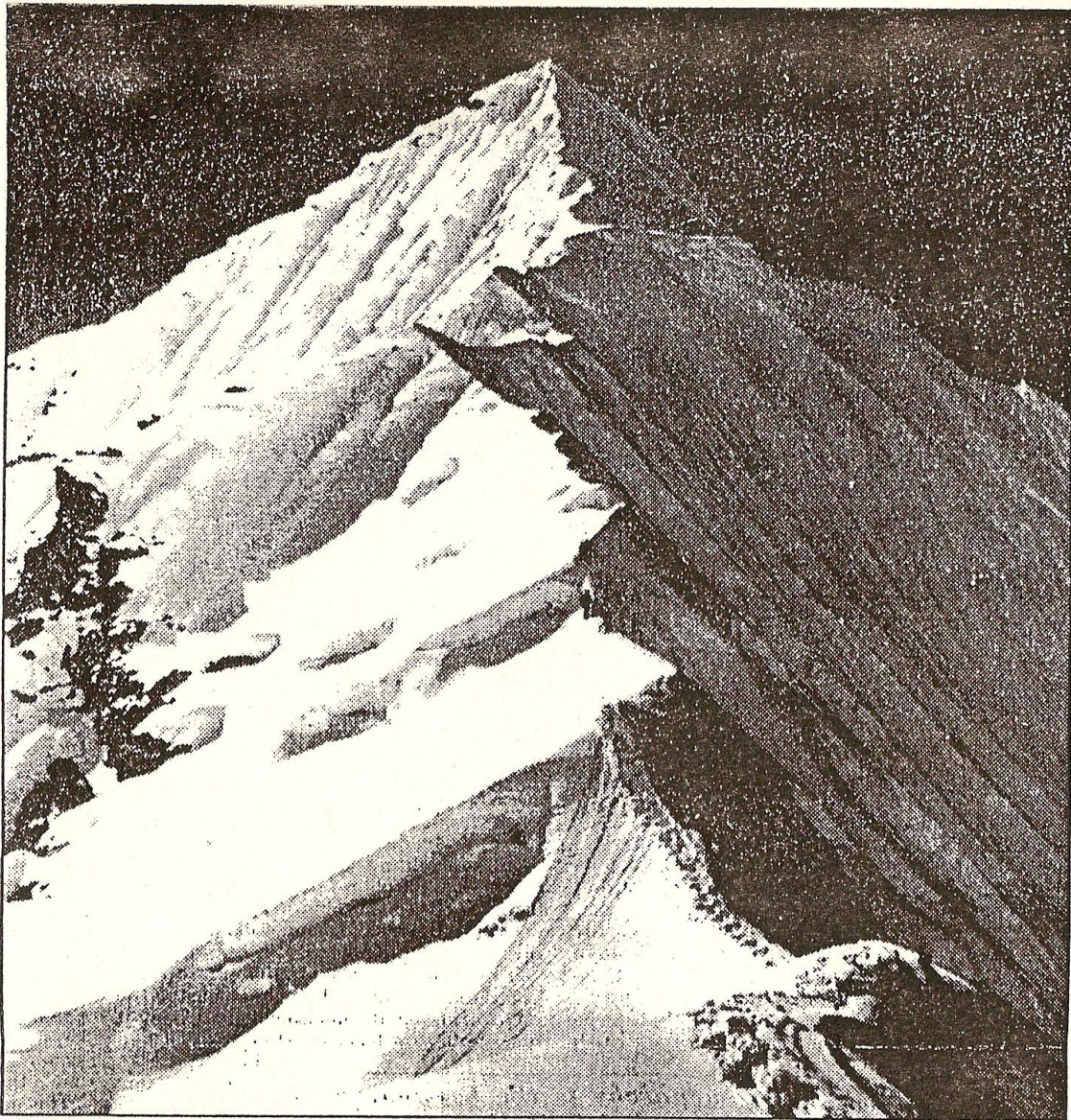
Vi kan fortsette å spørre. Det fins ingen opplagte svar. Det vi VET er at det nå er omkring 100.000 nepalesiske flyktninger i sitt eget land - eller retttere: Deres FORFEDRES eget land. De Bhutanesiske nepaleserne hadde bodd i landet i generasjoner. Likevel følte de seg både som nepalesere og bhutanesere, og holdt i stor grad på sin nepalesiske kultur. De søkte om å få bruke nepalesisk språk i undervisningen på skolene, men fikk avslag fra bhutanesiske myndigheter.

Nordmenn er - naturlig nok - krigs- og katastrofe-trøtte. Media renner over av elendighet. Vi må ta avstand for å beskytte oss, vi kan ikke engasjere oss i konfliktene. Vi registrerer dem hoderystende på dagsrevyen, vi får dem delvis i halsen over morgenkaffen.

Må vi engasjere oss da? Nytter det?? Vi er jo Nepal-elskere, det er derfor vi er med i NNF. Det er vel ingenting vi kan gjøre med Bhutan?? Kanskje ikke. Men med Nepal?? Det er minst 40 forskjellige etniske grupper i Nepal. Vil nasjonalismen spre seg hit også? Vil regionens neste blodbad foregå her?

Vi bør ihvertfall fortsette å stille spørsmål. Og å være med.

A.H.

GUARDIAN WEEKLY, June 21, 1992

A place of refuge – or a refuse tip? Campaigners want mountains like Khumbu returned to the sanctuary of Nepali tradition

PHOTOGRAPH: Alfred Gregory

Rape of the Himalayas

By Rob Edwards

SO BEAUTIFUL is the panorama from the heart of the Annapurna Sanctuary that you shake with emotion. You stand in the burning morning sun, shading your eyes, continually turning around. You cannot stop staring in awe at the huge, high, arena of rock and snow that encircles you.

After walking for a week up 13,000 feet, sweating days, and shivering nights, the sight of six of

the world's highest mountains cut white against the deep blue sky is experienced as a fierce physical thrill. Momentarily alone in one of the wildest places on earth, you feel exhilarated, exhausted, and scared.

Unfortunately the feeling is unlikely to last more than a few moments. If you are lucky, all that will happen is that another traveller will appear on the ridge to ex-

change pleasantries and wonderment. If you are unlucky — as I was — your reverie will be interrupted by half a dozen Londoners swearing and shouting as they hurl boulders down a cliff face.

For just a few minutes' walk from the moraine that provides the view is one of the highest slums in the world — Annapurna Base Camp. Clustered around a small flat patch of grass amid the rocks are six long low shacks with corrugated iron roofs prepared to accommodate up to 150 walkers and climbers. They are surrounded by a ramshackle memorial to two Greek climbers, four large open pits of rubbish, and several latrines — small sheltered holes above stinking cesspits.

All around the lodges lies the pollution of Western trekkers — Coca Cola bottles, beer bottles, mineral water bottles, noodle packets, sardine cans, film containers, chocolate wrappers, and toilet paper. Almost everywhere you go in the Himalayas, you see toilet paper — squashed under stones, hanging from bushes, blowing in the wind.

It is one aspect of the environmental degradation of the mountains that can be unequivocally blamed on visitors. The Nepalis have never used toilet paper. They use cold water and their left hand. Now — distressing as it might sound to some — Westerners are being urged by conservationists to do the same.

The need for such a radical adaption of Western habits is a measure of the seriousness of the environmental crisis which is now afflicting the Himalayas. Litter and excrement are just two of the more visible problems. The truth is that the roof of the world is beginning to crumble.

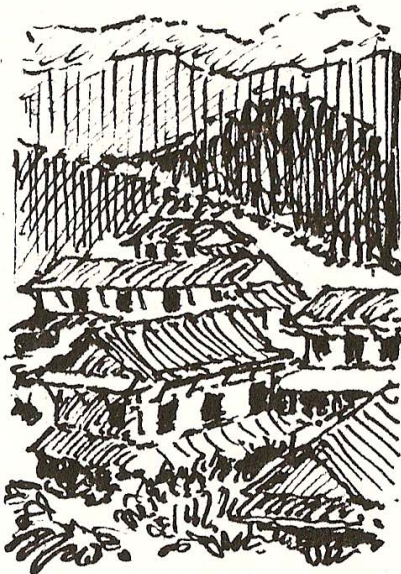
Every year Nepal cuts down 3 per cent of its native forests. This means that 400,000 hectares of

trees are cleared, leading to the annual loss of 12-30 million tons of topsoil from flooding and landslides. If deforestation and erosion at such a rate continue, the country will face an ecological and human catastrophe beyond compare.

Nepal's population has doubled over 30 years to reach 18.46 million last year, at the same time as the annual number of tourists has risen from 6,000 to more than 250,000. Forests are cleared for firewood and charcoal, which provide 96 per cent of Nepal's energy, and to grow more food. Cooking for trekkers in the mountain areas increases the demand for firewood by an average of 16 per cent.

Desperate to increase yields, farmers are piling on the artificial fertilisers and pesticides, including the likes of DDT long since banned in the West. Many of the traditional terraced fields have been hopelessly over-grazed by sheep, goats, and buffalo. Ultimately Nepali agriculture is chasing its own tail: food production is increasing at 1.2 per cent a year — population is rising by over 2 per cent.

The hunger for food and wood "are the seeds of self destruction in the Himalayan environment", according to Hemanta Mishra, director of the King Mahendra Trust for Nature Conservation, Nepal's largest voluntary organisation. The trust,

with help from the World Wide Fund for Nature, has set up the Annapurna Conservation Area Project in an attempt to introduce sustainable management to 2,600 square kilometres around the Annapurna range.

The project — despite successes far greater than anything comparable in the UK — has created its own intractable problems. Its director, Chandra Gurung, accepts the blame for a huge increase in begging. "It is a habit we have created by encouraging people to raise money for hospitals, schools, and dancing groups. We now encourage visitors not to give," he said.

Increasing contact with Westerners has other insidious impacts on Nepali culture. Nepalis become aware of their relative destitution. They start feeling inferior and try-

ing to emulate Western customs and dress. "There is now consumer mania in Nepal," said Tashi Sherpa, from the Nepal Mountaineering Association.

Nevertheless, the prevailing wisdom in Nepal is to encourage more tourists to gain more income (the country earned £38 million from tourism in 1989). The Nepali government and the Nepal Mountaineering Association believe the problem is not the overall numbers, but how they are managed. The association's president, Tek Pokharel, talks admiringly of a Japanese mountain which handles 600,000 climbers a year.

He sees nothing wrong with the record number of expeditions — 13 involving 250 climbers — on the Nepali side of Everest last month. Even though this caused chaos at Everest base camp and resulted in one extraordinary day when 32 people, having queued to climb up from the South Col, all stood on the summit.

But the president of the Pakistan Mountaineering Association, Major General Quamar Ali Mirza, thinks that the time has come to start limiting numbers. At a meeting in Kathmandu last month of the International Union of Alpinist Associations' Mountain Protection Commission, he called for expeditions to be banned for a year from each of the 14 peaks over 8,000 metres in turn. He believes that the big mountains need a rest.

Wandering around Annapurna Base Camp, it is easy to assent. The lodge owners shrug off responsibility for the mess, claiming that clean-up work has been inhibited by heavy snow. The Annapurna Conservation Area Project dispatches a team of Canadian students to pick up litter. The project's officers talk, too, of restricting the location of lodges on route to the base camp in order to provide "more of a wilderness experience".

But, experiencing the slum amid the splendour, it seems obvious that more far-reaching solutions are required. My walking partner, Dave Morris, the international secretary of the Mountain Protection Commission, starts talking about clearing out all the detritus and levelling all the buildings.

Such a course of action is unlikely to win much support from the lodge owners and would undoubtedly inconvenience some trekkers. But at least it would enable Annapurna to return to the kind of sanctuary that Nepali tradition originally meant it to be — a place of refuge, of worship, of holiness.

Nepal vil holde Mount Everest ren

Fjellklatrere som slenger fra seg søppel i Mount Everest vil heretter få presentert regningen for opprydding. Det kunngjorde turistministeriet i Nepal i går. Ekspedisjoner som ønsker å bestige verdens høyeste fjell eller 14 omkringliggende topper, vil bli avkrevet et depositum på 4000 dollar. Dette kommer i tillegg til 10 000 dollar for klatretillatelsen. De som rydder opp etter seg, vil få refundert depositumet etter endt ekspedisjon. (Reuter)

BREPOSTEN:

Nytt rekord-frammøte på bremøtet 1.april da Dagblad-journalisten Jon Gangdal tok oss med på ekspedisjoner til Himalaya. Jon Gangdal er forøvrig nok best kjent i Bregruppa som forfatter av boka "Klatring". Jon, som er nygift og vordende far, fortalte oss at han nå hadde tenkt å "roe seg ned", og hadde derfor ikke planlagt noen ny ekspedisjon før 1994, men da skulle han til gjengjeld bestige Everest!

Climbers "should be barred from Himalayas"

An international mountaineering conference in Katmandu, Nepal, has heard demands for climbers to be periodically barred from much of the Himalayas in an effort to limit their impact on the fragile mountain environment.

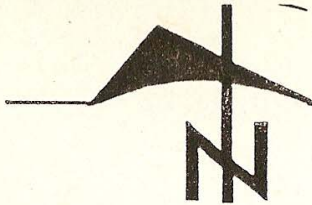
According to Maj.-Gen. Ali Mirza, of the Pakistan Mountaineering Association, there has been a build-up of waste, some of it toxic, on the lower slopes of the most popular peaks, including unburied bodies of fallen climbers. The practice of cutting wood for cooking fires has led to substantial deforestation and resultant soil erosion. The Nepalese government, which derives significant amounts of revenue from Everest expeditions in particular, is opposed to restrictions, arguing instead that the management of expeditions needs to be improved. There are currently 17 expeditions on Everest - the most there has ever been at one time.

The Katmandu meeting has called on expeditions to reduce the amount of supplies they bring in, make more use of local produce, carry out their own waste, and be more efficient in their use of fuel.

Guardian 11 May

THE Himalayas should be closed to climbers to prevent the destruction of their fragile environment, an international conference in Katmandu was told. The plea came from Major General Qamar Ali Mirza, head of Pakistan's Mountaineering Association. He said expeditions should be banned for a year from each in turn of the 14 peaks over 8,000 metres — including Everest and K2.

Guardian Weekly
17.mai - 92

På fottur i Himalaya - fra cola til cola

Himalaya - verdens tak. Med lokkende fjell og smilende innfødte. Snødekte fjelltopper og frodige daler. Hvem har vel ikke en drøm om å reise hit? Full av forventninger legger jeg i vei på en måneds fottur sammen med min norske venninne.

av Helga Synnevåg

Jo, det er vakkert, men straks kommer inntrykk som ikke fantes i mine drømmer: store mengder turister, røde coca-cola skilter langt til fjells, masse søppel og kraftig jorderosjon som følge av nedhogging av skog.

Turisme

I de mest brukte områdene kan opptil 100 turister passere et punkt i løpet av en dag. Noen går i grupper, andre alene. Med et par timers mellomrom innover de lokale ferdselsveiene dukker overnattingssteder opp med røde coca-cola skilt utenfor. Enkel standard, billig og trivelig vertskap.

Dessverre ble jeg skuffet over mange av fotturistenes oppførsel. Jeg ville tro at turister som gikk i fjellet hadde respekt for natur og kultur, men der tok jeg feil. Turister vil ha coca-cola, pommefrites, pizza og annen mat de er vant med. Råstoffene er begrenset, med de lokale gjør så godt de kan og får bærere til å hente råstoffer fra større landsbyer.

At turister ber om vestlig mat synes jeg er mangel

på respekt for kulturen de besøker. De lokale spiser "dal bhat" som består av ris, linsestuving og av og til carrystekte poteter eller grønnsaker, og "chapati" som er brød stekt i panne eller på steinhelle. Den lokale maten er mer næringsrik enn den vestlige maten de kan lage der, dessuten lages den i store mengder og står alltid klar slik at man slipper unødvendig oppvarming av spesialretter.

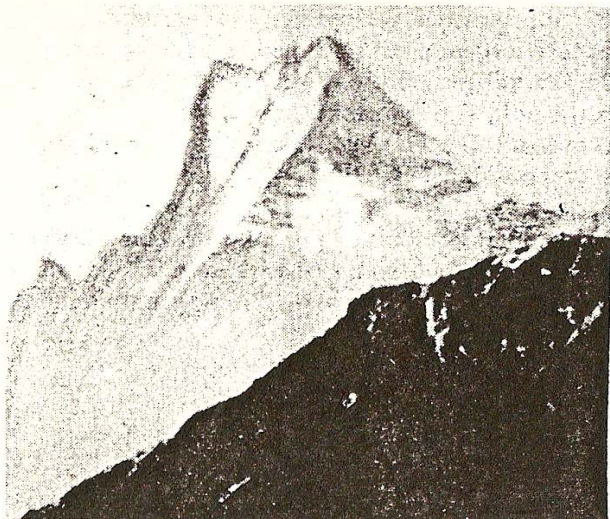

Go'jenter.

Mange turister spør om varm dusj eller bøtte med varmt vann, enda de vet at det blir brukt ved til å varme vannet, i stedet for å vaske seg i elva. Noen "snille" turister gir penner og karameller til unger. Dette mener jeg skaper større avstand og oppfordrer til tigging.

Jeg fant fort ut at de fleste turistene som gikk der gjorde det fordi det var en personlig utfordring å gjennomføre turen, og for å ha noe å skryte av når de kom hjem, ikke for naturopplevelsen eller for å lære av fjellkulturen. Mange hadde aldri gått i fjellet før!

Å reise som turist bringer med seg et langt større ansvar enn man skulle tro. Bare det å vise seg i sin fjellanorakk og fjellstøvler med oppakning på

Karakteristiske MACHAPUCHARE eller "Fiskehaletoppen" et hellig fjell som er forbudt å klatre på.

ryggen skaper en stor avstand. Vi bærer mer på ryggen enn de i det hele tatt eier! Selv en turist ned fillete klær og liten ryggsekk vil skape stor avstand, for vi er nødt til å være rike som kan reise så langt.

Vi må finne oss i å bli sett på som dollartegn av mange, dessverre. Jo flere turister som kommer, jo fattigere føler de innfødte seg, selv om de i utgangspunktet ikke følte seg fattige. De føler seg ufrie og vil også ha de samme tingene og mulighet til å reise. Turisme fører til fristelse og hat, med kriminalitet og misnøye som resultat.

Erosjon

Befolkningsveksten i Nepal er blant de største i verden. Vedfyring er den eneste muligheten til mattilberedning og med et stadig økende antall munnar å mette, må skogen ofres. Man er nødt til å tenke mat før man kan tenke bevaring av skog. I tillegg bidrar fotturistene til hogst med et større krav om energi enn de innfødte når man tenker energi pr. person. Det er fotturistene som direkte tar skogen, luksusturistene på flotte hoteller bruker elektrisk energi.

Etter monsunen er et nyhøgd område ubrukelig. Det løse jordsmonnet raser ned i elvene og tilbake står merkelige sandformasjoner. Sanden klarer ikke å holde på vannet og elvene fører til store flomkatastrofer. Det skaper også store problemer i tørkeperioder.

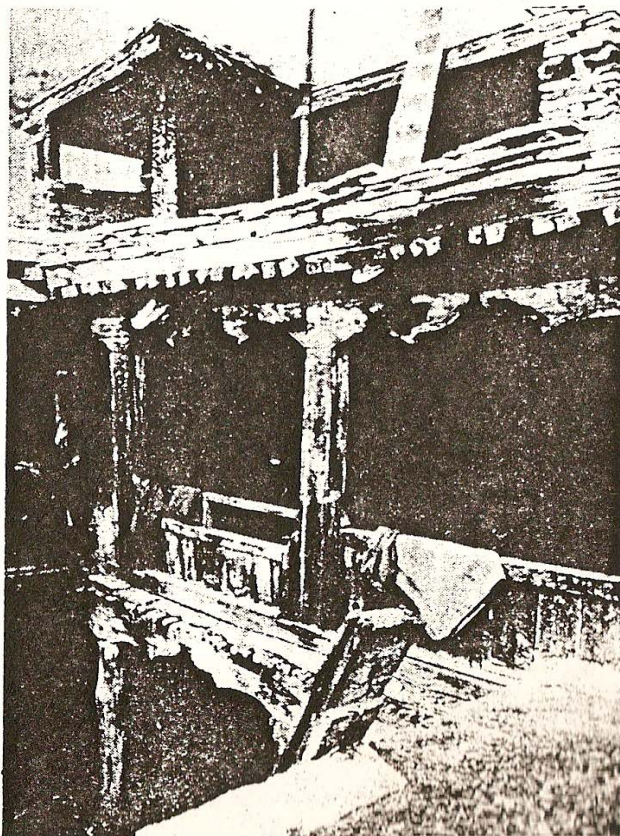
Nasjonalparkkontorene oppfordrer folk til å bruke overnattingssteder som bruker gass til matlaging, men hvem har råd til gass? Bare de som allerede har tjent seg rike på turister!

I en landsby spurte jeg om det var noen som brukte gass, og jeg ble rett og slett skjelt ut. "Go back to city London" ropte de etter meg - noe jeg skjønner svært godt. Jeg skammet meg etterpå over å ha spurt.

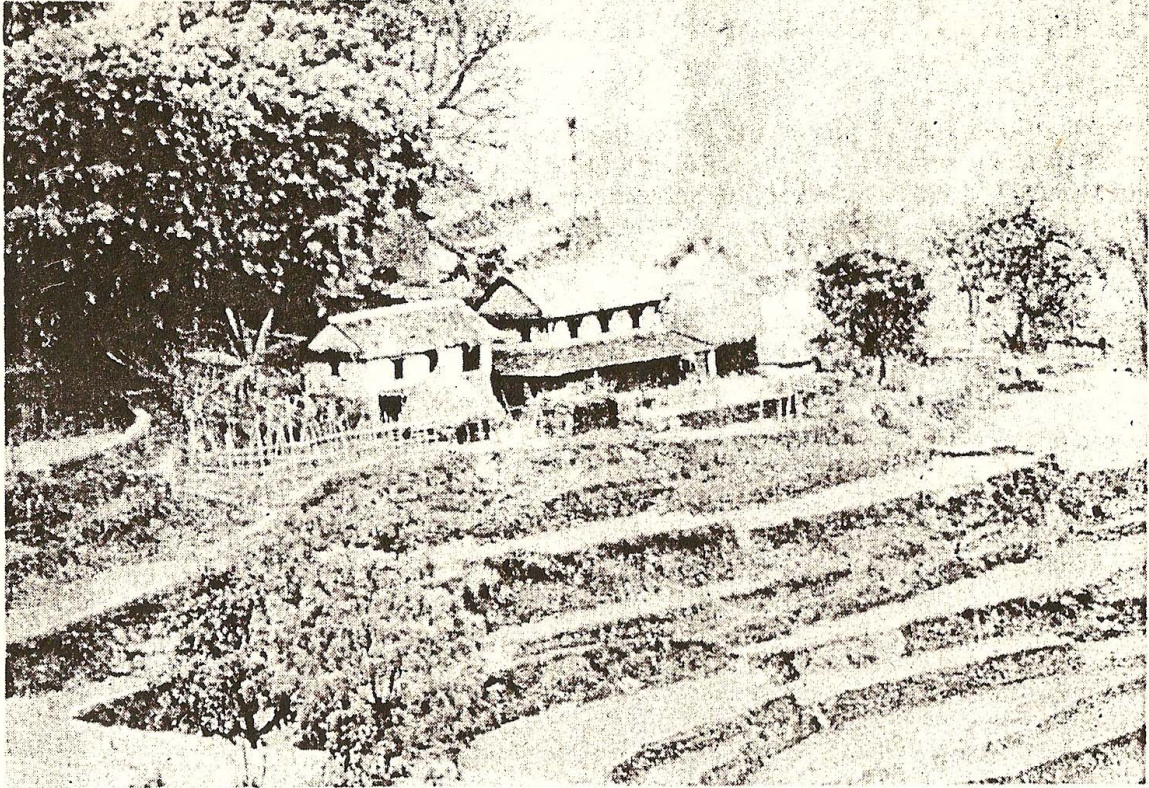
Hjelper u-hjelp?

For å redusere nedhoggingen har vestlig u-hjelp satt i gang vannkraftutbygging. Svære dammer er demt opp og store energimengder produseres. Ledninger blir strukket til små landsbyer, mange dagsmarsjer fra landevei. Hva skjer?

Lykkelige kan lokalbefolkningen gå og kjøpe seg lypærer som de lar lyse mellom husene sine om natta. Elektriske kokeplater er ikke å oppdrive

Fra besøk i et vanlig hjem i fjellene. Nederst bor et par husdyr, i etasjen over er det kjøkkenet med en liten improvisert ovn. Barna sover ofte på kjøkkenet mens foreldrene har eget soverom uten oppvarming (her blir det ofte +20°C). Et rom pleier også å bli brukt som et lite tempel med husalter og offerkåler.

Landsbyidyll med eldgamle risterasser.

andre steder enn i større byer, og de er så dyre at bare de rikeste har råd til å kjøpe dem. Svært mye av energien som produseres blir eksportert til dumpingpris til India. Er det dette vi kaller u-hjelp?

Andre prosjekter, som f.eks. at lokalbefolkningen settes i gang med skogplanting virker mer gjennomtenkte, iallfall som "akutt krisehjelp".

Søppel

Det ligger mye søppel rundt hus og langs stier. Noe kommer fra turister og mye lokalt. Ved første øyekast virker det sjokkerende.

"- Jammen har ikke disse menneskene et nært forhold til naturen?" Jo, det har de!

Avfall har de alltid kastet rundt seg uten å tenke nærmere over det, for det forsvinner fort og blir næring for planter og dyr. Alt avfall de har produsert har vært organisk. Det som har skjedd i løpet av de aller siste årene er at vår del av verden har laget masse uorganisk emballasje som har kommet så fort opp i fjellene at de ikke har vendt seg til å behandle det annerledes enn sitt

eget avfall. For dem er det naturlig å slippe papir på bakken.

Rikdom og fattigdom

Til tross for store forandringer lever mange rike liv. De har småbruk og produserer akkurat nok mat til seg selv og sin familie. Vi vil med våre øyne kanskje si at de er fattige, men de er rike på andre verdier. Den middelaldrende og eldre generasjon lever i en ro og harmoni vi har mye å lære av i vår materielle verden. Den yngre generasjon flytter i stor grad ned til tettstedene og prøver å skaffe seg arbeid. Mange av disse vil nok virkelig føle seg fattige. Uten penger og uten

de rette kontakter er det nesten håpløst å få seg arbeid. Arbeidsløshet, slum og kriminalitet blir deres framtid - og kanskje en drøm om å flytte til vesten?

Jeg lærte mye av turen, men ville nok ikke gjøre det samme om igjen. Å ferdes i fremmede kulturer forplikter til et mye større ansvar enn man skulle tro!

Environmental Awareness Considered Essential

Speaking at a programme on 'Development and Environment' organised by the Parliamentary Committee on Environment and Development, the Speaker of the House, Hon. Daman Nath Dhungana, stressed the need to make the public alert and active in meeting environmental problems facing the nation by establishing a tradition of public participation through extensive deliberations and consensus among political parties and the people. Hon. Dhungana added that environmental awareness is essential not only from an international point of view but also because of Nepal's poverty, ignorance, resource constraints and lack of knowledge on optimal ways in which to use time, available resources and skills.

Courtesy: The Rising Nepal

Kathmandu May Be Developed Into Green Valley

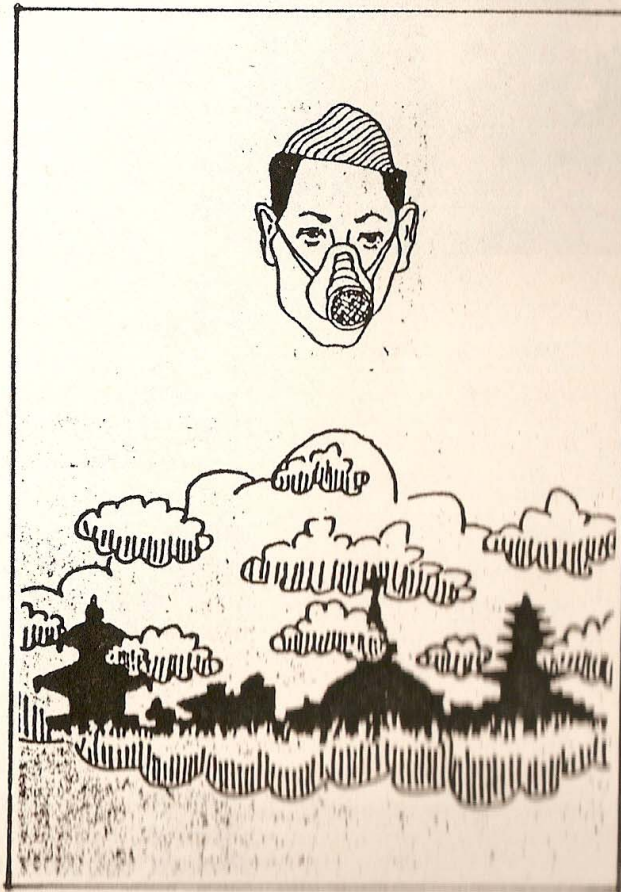
Prime Minister Koirala has urged the people of the Kathmandu valley to cooperate with the government in order to turn the capital into a green valley. He has requested all householders to keep their surroundings clean. The Hon. Prime Minister also pointed out that this would not only improve the lifestyle of the people but also add to the touristic attraction of the valley.

Courtesy: The Rising Nepal

Kathmandu May Share Mexico City's Fate

Prof. Roland Paepa, a geologist and Chairman of the Earth Technology Institute at the University of Brussels, Belgium, has warned that if immediate measures are not taken to curb the present trend of increasing population pressure, Kathmandu will share the fate of Mexico City, which has the dubious honour of being the city with the highest level of air pollution. Air pollution in Mexico has reached dangerous levels, and authorities have had to impose fixed timings for operation of transport vehicles and factories in an attempt to curtail pollution.

Courtesy: The Rising Nepal

Norge-Nepalforeningen har inviteret Helena Norberg-Hodge til årets siste medlemsmøte i november. I det Hamro Patrika går i kopimaskinen, er tidspunktet for møtet ennå ikke avgjort, men vi benytter anledningen til en liten forhåndsomtale for de som ikke er kjent med hennes arbeide i Nord-India, i det gamle Himalaya-kongedømmet Ladakh. (Presentasjonen er hentet fra hennes bok "Ladakh - da Vesten kom til Himalaya")

Helena Norberg-Hodge

Helena Norberg-Hodge er født i 1946. Hun tilbragte sin barndom i Sverige og gjennomførte sine studier i lingvistik – hun taler seks sprog – i Østrig, Frankrig, England og USA. Første gang hun besøgte Ladakh var i 1975, og hun blev snart den eneste fremmede, som beherskede det lokale sprog. Sammen med en lokal videnskabsmand udarbejdede hun en ladakhisk-engelsk ordbog og var dermed drivkraften i arbejdet med for første gang at nedfælde ladakhisk på skrift. I 1978 grundlagde hun *Ladakh-projektet*, som har til formål at informere ladakherne om de langsigtede konsekvenser af den vestlige udvikling. Arbejdet førte til dannelsen af den lokale *Ladakh Ecological Development Group*, som i 1986 fik tildelt den Alternative Nobelpris. I de sidste 13 år har Helena Norberg-Hodge tilbragt halvdelen af året i Ladakh. Resten af året forelæser hun på universiteter samt for udviklingsorganisationer og miljøgrupper i Europa og Nordamerika. I 1984-85 var hun Regents' Lecturer i energi og ressourcer ved University of California i Berkeley, USA.

HAMRO PATRIKA

NY REDAKTØR SØKES!

Mens foreningens medlemmer kommer og går i de forskjellige styre-vervene, og sørger for at nye ideer og initiativer slipper til slik at foreningen ikke går i frø, blir Hamro Patrikas redaktør rolig sittende ... og sittende, - på 4. året.

Nå er det på tide at han blir kastet og bladet får en tiltrenget fornyelse. Noe for deg? Ta kontakt med styret....

REISEHÅNDBØKER OM NEPAL

Berlitz Travel Guide Nepal (engelsk)	kr 69,-
Rough Guide Nepal (engelsk)	kr 115,-
Nepal - a Travel Survival Kit (engelsk)	kr 145,-
Trekking in the Nepal Himalaya (engelsk)	kr 128,-
Nelles Guide Nepal (engelsk)	kr 140,-
Insight City Guide Kathmandu (engelsk)	kr 180,-
Insight Guide Nepal (engelsk)	kr 192,-
Turen går til Nepal (dansk)	kr 130,-
Insight Pocket Guide Nepal (engelsk)	kr 75,-
Insider's Guide Nepal (engelsk)	kr 165,-
Trav Bugs Travel Guide Nepal (engelsk)	kr 117,-

BØKER OM NABOLANDENE:

Oddyssey Guide Bhutan (engelsk)	kr 155,-
DuMont Kunst-Reiseführer Bhutan (tysk)	kr 210,-
Kashmir, Ladakh & Zanskar - a travel survival kit(eng)	128,-
Insight Guide Western Himalayas (engelsk)	kr 192,-
Trekking in the Indian Himalaya (engelsk)	kr 105,-

DE FLESTE AV DISSE BØKENE VIL VÆRE TIL SALGS UNDER NORGE-NEPAL-FORENINGENS ÅRSMØTE!

Bøkene selges av ARNE GIMNES BOKHANDEL som også leverer bok / bøker til utlodning.

ÅRSMØTET :

Flere norske bistandsorganisasjoner har virksomhet i Nepal, deriblant Redd Barna. Bistandsorganisasjonene vil bli nærmere presentert på årsmøtet.

REDD BARNA

REDD BARNA I NEPAL

Redd Barnas virksomhet i Nepal har utviklet seg til et omfattende landprogram. De viktigste satsingsområdene er samfunnsutvikling på landsbygda. Stikkord for prosjektene er: vannforsyningsprosjekter, inntektsskapende virksomhet, helse- og ernæringsstiltak, samt å øke forståelsen og engasjementet i lokalsamfunnet når det gjelder barns behov og utvikling.

Redd Barna har også prosjekter innen skogplanting, byutvikling og prosjekter innen primærhelsetjenesten.

Gjennom private organisasjoner bistår og støtter Redd Barna barn av feierkasten, arbeid for gatebarn og barnearbeidere, samt integrering og rehabilitering av funksjonshemmede barn i lokalmiljøet.

Redd Barnas samlede utgifter til arbeidet i Nepal i 1991 utgjorde 8.2 millioner kroner.

(Fra Redd Barnas årsmelding for 1991)

FORSLAG TIL ENDRINGER I VEDTEKTENE

Forslag til endringer i gjeldende vedtekter sendes til foreningens leder pr post eller telefax innen lørdag 3. oktober:

Ane Haaland,
Skogbrynet 9,
1458 Fjellstrand

Fax: 09-91 87 13.

Mottatte endringsforslag vil bli behandlet av styret og lagt fram for medlemmene på årsmøtet hvor de i følge vedtektenes paragraf 6 må få 2/3 flertall for å bli vedtatt.

Gjeldende vedtekter er i sin helhet gjengitt i Hamro Patrika for november 1991.

Dersom et medlem skulle mangle vedtektene, kan de fås ved henvendelse til kassereren:

Yngve Gauslå,
Gamlelinja 31b,
1254 Oslo

tlf priv: 02-62 22 96

tlf jobb: 02-41 22 14.

FORSLAG TIL VEDTEKSENDRINGER:

Paragraf 3, siste ledd lyder i dag:

"Medlemskapet opphører hvis det 2 År på rad ikke innbetales medlemskontingent, eller hvis medlemmet leverer skriftlig utmeldelse til sekretæren."

Jeg foreslår at dette endres til:

"Medlemskapet opphører dersom medlemskontingenten ikke er betalt i løpet av det Året den gjelder for eller etter første kontingentpurring i det nye Året. Medlemskapet opphører også ved skriftlig utmelding til styret."

Begrunnelse:

- 1) Gjentatt kontingentpurring belaster kassererens arbeid og foreningens kasse.
- 2) Det er minimal respons fra medlemmer som blir purret på andre Året.
- 3) De fleste organisasjoner (meg bekjent) krever at kontingenten betales i løpet av det Året den gjelder for.
- 4) Stillferdig betalingsstans er i praksis den mest vanlige måten å melde seg ut av en organisasjon på.

Tilleggsforslag:

I tillegg til dette foreslår jeg at paragraf 3 utvides med følgende avsnitt:

"Dersom en person melder seg inn i foreningen på årsmøtet eller etter årsmøtet, kreves det ikke kontingent for innværende År. Dersom kontingenten da betales ved innmeldelsen eller før Årets utløp, skal den gjelde som kontingent for det følgende År."

Begrunnelse:

Personer som melder seg inn i foreningen mot slutten av Året nyter i liten eller ingen grad godt av de ytelser fra foreningens side som kontingenten er ment å skulle finansiere. Det gjelder f.eks. tilsendelse av Hamro Patrika, innkalling til møter og gratis adgang til foreningens møter.

Yngve Gauslå

(kasserer)

A - post

"Hamro Patrika"

Norge-Nepal Foreningen
Boks 1278, Vika
0111 Oslo 1

Postgirokonto:
0802 4202438

ÅRSMØTE

STED: Lektorenes Hus, Wergelandsveien 15.

TID: Torsdag 8. oktober kl. 1900.

Styret møter kl 1730.

Som vanlig på årsmøter blir det

- a) Valg av nytt styre,
- b) Presentasjon av årsregnskap,
- c) Presentasjon av årsberetning.

Etter at organisasjonssakene er avviklet, blir det pause.

Etter pausen vil de fleste BISTANDSORGANISASJONENE som arbeider i Nepal presentere seg og kort fortelle om sine prosjekter.

Det vil bli anledning til å betale medlemskontingent ved inngangen før kl 1900 og i pausen. (for de som ikke allerede har gjort det).

I pausen blir det som vanlig salg av kaffe og kaker og mineralvann.

Det blir også boksalg!

Forslag til vedtektsendringer må sendes til

Ane Haaland,
Skogbrynet 9,
1458 Fjellstrand
Fax nr 09-91 87 13

innen lørdag 3. oktober.